

Araştırma Makalesi (Research Article)

SEFERİHİSAR'DA SU ALTI DALIŞ TURİZMİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA (A RESEARCH ON SCUBA DIVING TOURISM IN SEFERİHİSAR)**

Eda HAZARHUN* (orcid.org/ 0000-0003-4798-1857)

Yasemin KOÇAK BİLGİN² (orcid.org/ 0002-3393-709X)

Burçin Cevdet ÇETİNSÖZ³ (orcid.org/ 0000-0003-1703-8067)

Sertaç SERT⁴ (orcid.org/ 0000-0003-0716-537X)

¹Bağımsız Araştırmacı, İzmir, Türkiye

²Bağımsız Araştırmacı, Muğla, Türkiye

³Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, Alanya, Türkiye

⁴Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü, Alanya, Türkiye

Özet

Türkiye'nin ilk sakin yerleşimi olan Seferihisar'ın su altı dünyası da çeşitli süngerler, resifler, mercanlar, kanyonlar ve batıklarla sahip olduğundan su altı dalış turizminin önemli merkezleri arasında yer almaktadır. İlçe su altı dalış turizminde Türkiye'nin önemli merkezleri arasında gösterilmesine rağmen dalış turizminin istenilen düzeyde gelişim göstermediği belirlenmiştir. Seferihisar'da su altı dalış turizminin canlandırılması ilçeye daha çok yerli ve yabancı turist çekilmesi ve turizm gelirlerinin artmasını sağlayacaktır. Ayrıca Seferihisar'da faaliyet gösteren dalış turizmi işletmelerinin bu alanda yaşadıkları sorunlar çok az çalışılmıştır. Bu sebeplerden dolayı bu çalışmanın amacı Seferihisar'da su altı dalış turizminin mevcut durumunun belirlenmesi ve su altı dalış turizminin geliştirilmesine yönelik öneriler ortaya konması olarak belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda çalışmada nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik desen kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcı grubunu Seferihisar'da dalış okullarında çalışmakta olan 13 dalış eğitmeni oluşturmaktadır. Bu dalış eğitmenlerinden veriler yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi ile toplanmış ve içerik analizine tabi tutulmuştur. Verilerin içerik analizi sürecinde MAXQDA 2020 nitel veri analiz programından faydalanılmıştır. Analiz sonucunda 6 adet ana tema ve 33 kod belirlenmiştir. Teos Corner, Telgraf, Lego Hill ve Balıkçı Teknesi batıklarının Seferihisar'da su altı dalış turizminin önemli noktaları arasında yer aldığı belirlenmiştir. Su altı dalış turizmine katılımcılarının genellikle orta ve 20-35 yaş grubu, erkek, yüksek eğitilmiş, üst gelir grubuna sahip olduğu vurgulanmıştır. Seferihisar'da su altı dalış turizminin en önemli sorunu mevcut ekonomik krizden dolayı su altı dalış turizmi katılımcıların gelirlerinin azalması ve tanıtım eksikliği olarak gösterilmektedir. Su altı dalış turizminin geliştirilmesi için etkili tanıtım faaliyetlerinin yürütülmesi, konaklama tesislerinin sayısı artırılması, su altı arkeolojik parkının oluşturulması, dalış turizmine yönelik etkinlikler düzenlenmesi, devlet teşviki verilmesi ve yerel yönetimlerin su altı dalış turizminin geliştirilmesi için çeşitli projeler üretmesi gerektiğinin altı çizilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Su altı dalış turizmi, Alternatif Turizm, Seferihisar

Abstract

Given that the underwater environment is home to vibrant sponges, reefs, corals, canyons, and shipwrecks, Seferihisar, Turkey's first slow city, is one of the major hubs for underwater diving tourism. Even though the town is one of Turkey's main destinations for tourists interested in scuba diving, it has been found that the industry has not developed to the expected level. Seferihisar's revitalized scuba diving industry will bring in more domestic and international visitors and boost the town's tourism earnings. According to these circumstances, the focus of this study is to assess the existing state of underwater tourism in Seferihisar and to offer recommendations for its development. Among the qualitative research designs, the phenomenological design, was used in the study to achieve this objective. The participant group of the research consists of 13 diving instructors working in diving schools in Seferihisar. Data from diving instructors were collected by a semi-structured interview method and generated with content analysis. The qualitative data analysis program MAXQDA 2020 was used for data content analysis. The analysis found that Teos Corner, Telegraph, Lego Hill, and Fishing Boat Wreck are key points for underwater diving tourism in Seferihisar. It has been emphasized that the participants of underwater diving tourism are generally between the ages of 20-35, man, highly educated and have a high income group. The main problem of underwater diving tourism in Seferihisar is the decrease in the income of the

**Bu çalışma, 27-29 Ekim 2022 tarihinde, 22. Ulusal Turizm Kongresinde sunulan "Seferihisar'da Su Altı Dalış Turizmine Yönelik Bir Araştırma" başlıklı sunulmuş bildirinin gözden geçirilmiş ve genişletilmiş halidir.

*Sorumlu yazar:edahazarhun@gmail.com

DOI: 10.33083/joghat.2023.295

participants of underwater diving tourism due to the current economic crisis and the lack of promotion It was underlined that for the development of underwater diving tourism, effective promotional activities should be carried out, the number of accommodation facilities should be increased, the underwater archaeological park should be established, sportive events should be organized, government incentives should be given and local governments should produce various projects for the development of underwater diving tourism.

Anahtar Kelimeler: Scuba Diving Tourism, Alternative Tourism, Seferihisar

Giriş

Turizm, dünyanın en büyük ve en hızlı büyüyen sosyo-ekonomik sektörlerinden biridir. Dünya Turizm Örgütü'ne (UNWTO) göre, dünya çapındaki uluslararası turist sayısının 2010 ile 2030 arasında yılda yüzde 3,3 artarak 2030 yılına kadar 1,8 milyara ulaşması beklenmektedir. Dalış turizmi, kitle turizmine alternatif önemli turizm türlerinden birisidir (UNWTO, 2022). Dalış turizmi henüz niş bir turizm faaliyeti olmakla birlikte, her geçen gün önemi artan daha sürdürülebilir bir turizm faaliyeti olarak kabul edilen spor turizmi (Bentz vd., 2016; Emang vd., 2017), macera turizmi (Akkoç, 2018; Pascoe, 2014) ve alternatif turizm gibi pek çok turizm çeşidi içerisinde tanımlanmaktadır.

Türkiye’de ulusal dalış turizmi ile ilgili bilimsel temellere dayalı bir gelişim sürecinin çok yaşanmadığı ve konu ile ilgili yürütülen bilimsel çalışmaların oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Uluslararası alanyazında dalış turizmi bağlamında pek çok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalarda dalış turizmine katılma motivasyonları (Augustine, Dearden ve Rollins, 2015; Dearden, Bennett ve Rollins, 2006; Ditton vd., 2002; Edney, 2012; Edney ve Spennemann, 2014; Fuchs, Reichel ve Shani, 2016; Geldenhuys, Merwe ve Slabbert, 2014; Giglio vd., 2015; Yarwasky ve Furst; 1996; Kubaş, Altaş ve Şapçı, 2006; Lucrezi, Saayman ve Merwe, 2013; Meisel ve Cottrell, 2004; Meyer, Trapa ve Gray, 2002; Mundet ve Ribera, 2001; Pabel ve Coghlan, 2011; Rangel vd., 2014; Suardana, 2016; Tschapka ve Kern, 2013; Uyerra, Watkinson ve Cote, 2009; Wong, Thirumoorty ve Musa, 2013) ve sürdürülebilirlik (Davis ve Tisdell, 1996; Mundet ve Ribera, 2001; Hasler ve Ott, 2008) konularının ele alındığı görülmektedir. Ayrıca başka çalışmalarda (Hunt vd., 2013; Musa, 2011; Lemke ve Olech, 2011; Wongthong ve Harvey, 2014) ise dalışçıların sorumsuz davranışları araştırılmıştır. Sualtı çevresi, deneyimi olmayan dalışçıların istenmeyen davranışları tarafından tehdit edilmekte olup söz konusu olumsuz durum destinasyon çekiciliğini etkilemektedir (Lemke ve Olech, 2011). Türkçe alanyazında ise çalışmalar daha kısıtlıdır. Akkoç (2013), Böyükelhan (2014) ve Çulha ve Uşaklı (2012), dalış turizmine katılanların motivasyonu konusunda çalışmışlardır. Erkurt ve Paker (2014), çalışmalarında deniz turizmi, sualtı arkeoparkları hakkında genel bir kavramsal açıklama yapmışlardır. Yarmacı, Keleş ve Ergil (2017) ve Kubaş vd. (2006) dalış turizminin sürdürülebilirlik açısından önemini ortaya koymuşlardır. Yaşar (2011), Saros Körfezi’nde sualtı dalış turizminin gelişimini etkileyen faktörleri, dalış mevkilerini ve bu turizm çeşidinin uluslararası bir boyut kazanması için yapılması gerekenleri açıklamıştır. Babazade (2017), İzmir su altı dalış turizmine için bir SWOT çalışması yapmıştır. Doğru, Çelik ve Yılmaz (2019) ise dalış turizminde emniyet konusunu araştırmışlardır. Köşker (2019) Van Gölü’nde mikrobiyalit dalış turizmini; Çulha ve Gönül (2019) su altı dalış motivasyonunu, demografik ve deneyimsel özellikler bakımından incelemiştir. Mercan, Sünnetçioglu ve Uşak (2021) ise Çanakkale’de dalış turizmi potansiyelini araştırmışlardır. Türkçe alanyazında Seferihisar dalış turizmi ise oldukça az çalışılmıştır. Andarabi (2012), Özbek (2014), Gülersoy ve Kaya (2022) çalışmalarında ise dalış turizminden bahsederken, Seferihisar dalış turizmine kısaca değinmişlerdir. Ayrıca Türkiye’nin ilk sakin yerleşimi olan Seferihisar’ın su altı dünyası rengarenk süngerler, resifler, mercanlar, kanyonlar ve batıklara sahip olduğundan su altı dalış turizminin önemli merkezleri arasında yer almasına rağmen ilçede dalış turizminin istenilen düzeyde gelişim göstermediği belirlenmiştir. Seferihisar’da dalış turizminin canlandırılması ilçeye daha çok yerli ve yabancı turist çekilmesi ve turizm gelirlerinin artışı sağlayacaktır. Bu sebeplerden dolayı bu çalışmanın amacı Seferihisar’da su altı dalış turizminin mevcut durumunun belirlenmesi ve su altı dalış turizminin geliştirilmesine yönelik öneriler ortaya konmasıdır.

Kavramsal Çerçeve

Tarihi MÖ 2000’li yıllara dayanan Seferihisar; Karya, Lidya, Eski Yunan, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı egemenliklerine girmiş sayısız tarihi esere sahip İzmir’e bağlı bir ilçedir. Güneyinde ve batısında Ege denizi uzanmaktadır. Seferihisar iklim özellikleri açısından Akdeniz makrokliması içerisinde yer almaktadır. Yıllık ortalama sıcaklık 17 ° C iken deniz suyu sıcaklığı ise Haziran ve Ekim ayları arasında kapsayan 5 ay boyunca 20 ° C’nin üzerindedir. Yıllık ortalama yağış miktarının 600 mm ve yıllık ortalama nispi nem oranı %65’tir. Araştırma alanında yaz aylarında nispi nemin %56 olması, bunaltıcı yaz sıcaklarını engellemektedir. Bu durum deniz turizminin gelişmesini sağlayan önemli bir etkidir. Araştırma alanında hâkim rüzgâr yönü 907 frekansla NNW’dır. Deniz turizmi faaliyetlerinin yoğun olduğu yaz aylarında frekansı artan kuzeybatılı rüzgârlar, rüzgâr sörfü ve yelken gibi sportif faaliyetlerin yapılabilmesi için uygun bir ortam oluşturmaktadır

(Gülersoy, 2014). Seferihisar kıyılarının çoğu yerde alçak ve plajlı oluşu kıyı ve deniz turizmi açısından önemli bir potansiyel oluşturmaktadır. 60 kilometrelik bir kıyı uzunluğuna sahip olan Seferihisar'da 2022 yılı itibariyle Gemisuyu Mevkii, Bahadır Mevkii, Doğanbey Sakız Ağacı, Mevkii Doğanbey Havacılar Sitesi Önü, Ömür Beldesi, Ürkmez Sağlık Ocağı, Büyük Akkum, Akarca, İztur-Sertur Sitesi Önü, Royal Teos Thermal Resort Clinic ve SPA, Bengiler Mahallesi Halk Plajı ve Sığacık'ta bulunan Teos Marina'sı mavi bayrağa sahip yerler arasındadır. Bu plajlardan Akkum, rüzgâr sörfü için dünyanın sayılı merkezleri içerisinde yer almaktadır. Seferihisar turizmi, genellikle yazlıkçı ve günübirlik deniz turizmine dayanmaktadır (Gülersoy ve Gazanfer, 2022). Söz konusu bu durum Seferihisar'ın turizmden istenen payı almasında bir engeldir. Tarihin ve doğal güzelliklerin kesişimi olan Türkiye'nin ilk Cittaslow kenti sadece deniz kum güneş turizmi ve günübirlikçilerden ziyade, Seferihisar'ı ekonomik anlamda kalkındıracak alternatif turizm türlerinin aktif olarak gerçekleştirildiği, yabancı turistlerle birlikte özel ilgi turistlerinin de odak noktası haline gelebilecek bir potansiyele sahiptir. Bu bağlamda dalış turizmi Seferihisar'da gerçekleştirilen önemli turizm türlerinden birisidir.

Dalış tipleri aletsiz dalış, scuba (donanımlı) dalış, eğitim dalışı ve sportif dalış olarak sınıflandırılabilir. Aletsiz dalış, dünya sportif eğitim standartları çerçevesinde hiçbir hava kaynağından faydalanmadan, teknik kuralları uygulamak suretiyle su altına inmeyi, yüzmeyi ve mümkün olduğunca su altında kalmayı sağlayan dalışlardır. ABC dalışları, Skin diving buna örnektir. Eğitim dalışı, başlangıçtan ileri seviyeye kadar dağıtım adaylarının dalgıç olabilmesi için ve profesyonel dalgıçlarında seviyelerinin yükseltilmesi için yapılan dalışlardır. Sportif dalış, eğlenme amacıyla yapılan sualtını ve sualtındaki canlıları görmeyi amaçlanan dalışlardır. Scuba (Donanımlı) dalış ise sıkıştırılmış hava ya da oksijen oranı artırılmış sıkıştırılmış hava solumaya olanak veren ve yüksek basınçla dayanıklı taşınabilir tüp ve buna ilişkin donanım kullanılarak sualtında yapılan dalıştır (Sahil Güvenlik Komutanlığı, 2021). Türkiye'de en fazla 30 m. derinliğe kadar yapılabilen, sportif amaçlı aletli su altı dalış tüm dünyada ve Türkiye'de popüler bir etkinlik olan tüplü dalış uluslararası turizm endüstrisinin hızla büyüyen bir bileşenidir (Davis ve Tisdell, 1995: 19). Dalışta 1) Nefes tutarak dalış, 2) skin dalış, 3) çan dalışı, satıhtan destekli veya kasklı dalış, 4) scuba dalışı ve 5) saturasyon dalışı olmak üzere beş temel yöntem bulunmaktadır (Türkiye Sualtı Sporları Federasyonu, 2022). Dalış ekipmanlarının gelişmesi ve deniz ortamında daha güvenli dalışın sağlanması ile son 70 yılda, tüplü dalış deniz temelli eğlence turizminin en önemlilerinden biri haline gelmiştir (Dimmock, 2007). Özellikle 1980'lerde öne çıkmaya başlayan dalış turizmi (Davis vd., 1995), gelişen teknoloji ve dalgıçların daha bilgili ve deneyimli olması sayesinde günümüzde popüler turizm türlerinden birisi haline gelmiş ve her yıl bir mil-yondan fazla sertifikalı yeni dalgıç eklenmeye devam etmektedir (Dünya Turizm Örgütü, 2016). Özellikle tüplü dalış artık milyarlarca dolarlık bir endüstri ve dünyanın en hızlı büyüyen rekreasyonel sporlarından birisidir (Ong ve Musa, 2011). Dalış turizmi dalgıcının sualtında nefes almak için kullandığı bağımsız bir nefes alma aparatı ile gerçekleştirdiği sualtı dalış aktivitesi olarak tanımlanmaktadır (Fuchs, Reichel ve Shani, 2016). Başka bir tanıma göre dalış turizmi; su altı dünyasının flora, fauna ve arkeolojik kültür varlıklarını görmek, fotoğraflamak, filme almak ve sportif balık avlama amaçlı olarak gerçekleştirilen tanıtım, sportif ve eğitim amaçlı dalışları içine alan bir turizm çeşididir" (Yaşar, 2011: 36). Dimmock ve Musa (2015), tüplü dalış turizm sisteminin deniz ortamı, dalgıçlar, ev sahibi topluluk ve tüplü dalış turizmi endüstrisi olmak üzere dört temel unsuru kapsadığını vurgulamıştır. Tüm bu dört unsur, tüm tüplü dalış sisteminin sürdürülebilirliğini sağlamak için etkileşim halindedir (Gerungan ve Chia, 2020). Tüplü dalış her ne kadar bireysel bir macera sporu olma ruhunu taşısa da günümüzde artık kitlesel bir harekete dönüşerek bir endüstri haline gelmiştir (Treeck ve Schuhmacher, 1998: 499). Dalış turizmi endüstrisi, sektördeki pek çok kurum ile iş birliği içinde çalışmaktadır. Dalış yapanları taşıyan tekneler ulaşımı sağlarken, seyahat acentaları ve turizm pazarlama şirketleri dalışlar ve bölgeler hakkında rehberlik hizmeti ve gerekli bilgileri vermekte, catering firmaları teknelerin yeme-içme ihtiyaçlarını karşılamakta, oteller ise gerekli yerlerde konaklama hizmetlerini vermektedirler. Tüm bu sektörler dalış turizminin gerçekleştiği bölgede bulunan yerel halkın da ekonomik anlamda kalkınmasını sağlamaktadır (Dimmock ve Musa, 2015; Tapsuwan ve Rongrongmuang, 2015). Bu kalkınmanın önemli unsurlarından biri de dalış okullarıdır. 1963 Yılından itibaren Türkiye'de ilk defa EOD (Explosive Ordinance Disposal) ve UDT (Underwater Demolition Team) kursları açılmış ve Nisan 1964'de ilk mezunlarını vermiştir. Ayrıca 1963 yılından itibaren Amerika Birleşik Devletleri'nde açılan EOD, UDT ve 1. Sınıf Dalgıç kurslarına personel gönderilmiş ve dalgıçlıkta çağdaş teknolojiye ayak uyduran bir kuruluş haline gelmiştir (Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Dalgıçlık Esasları Kılavuzu, 2003; Şevik, 2014).

Tüplü dalış endüstrisinde daha fazla rekabet gücü, zayıf mevzuat, yönetim sorunları, zayıf yol ağları ve dalgıçların deniz ortamını anlama eksikliği, tüplü dalış endüstrisi için pek çok soruna neden olmaktadır (Gerungan ve Dimmock, 2013; Dimopoulos vd., 2019; Haddock-Fraser ve Hampton, 2012; Jentoft vd., 2012; Naidoo vd., 2018). Temel seyahat motivasyonu dalış olan aktif dalgıçlar son zamanlarda sıcak suya sahip olan

çok popüler alternatif destinasyon arayışı içine girmişlerdir. Bu bağlamda Seferihisar dalış turizminde öne çıkan bir destinasyon haline getirilebilir.

Dalış eğitimi, tüplü dalışta çok önemlidir (Giglio vd, 2018). Türkiye Sualtı Sporları Federasyonu (TSSF) tarafından 2008 yılında hazırlanan Donanımlı Dalış Yönetmeliği sonrasında, 2013 ve 2014 yıllarında Donanımlı Dalış Talimatları yayımlanmıştır. Bu talimatlar, ülkemiz karasularını kapsayan denizler, iç sular ve havuzlarda yapılacak tüm sportif amaçlı donanımlı dalışlarda ve dalışta uzmanlık eğitimlerinde uyulacak kuralların düzenlenmesini, dalış etkinlikleri ve eğitimleri düzenleyen dalış merkezleri ve sualtı spor kulüplerinin uyacakları standartları ve dalıcılıkla ilgili tüm esas ve usulleri belirlemektedir. Bu talimatlara göre dalış eğitmenlerinin sahip olması gereken belgeler (TSSF/CMAS) de yer almaktadır. Söz konusu belgeye göre seviyeler; giriş seviyesinde dalgıç (1 Yıldız), erişkin dalgıç (2 Yıldız), grup lideri - eğitmen Asistanı (3 Yıldız), Rehber Balıkadam (3 Yıldız ve üzeri), eğitmen (1 Yıldız Eğitmen), dalış okulu sorumlusu - eğitmen (2 Yıldız Eğitmen) ve eğitmen eğitmeni (3 Yıldız Eğitmen) olarak belirlenmiştir.

Dalış turizminde dünya çapında üne sahip önemli destinasyonlar bulunmaktadır. Ekvator yakınındaki sıcak ve tropik yerler, Kızıldeniz, Tayland ve Malezya dalış turizminde tanınan destinasyonlara örnek gösterilebilir. Ayrıca, daha soğuk okyanus sıcaklıklarının farklı deniz yaşamı ve habitatları desteklediği Avustralya, ABD ve Güney Afrika'daki subtropikal ve ılıman yerler de dalış turizminde diğer popüler destinasyonlar arasında gösterilmektedir (Musa ve Dimmock, 2012). Günümüzde dünya çapında en çok tercih edilen dalış destinasyonları olarak; Avustralya, Bahama Adaları, Beffin Adası, Endonezya, Mısır Kızıldeniz, Maldiv Adaları, Malezya sayılabilir (Erkurt ve Parker, 2014: 134; Yarmacı vd., 2017: 67; Wormald, 2022). Bu destinasyonlarda gece dalışı, tatlı su dalışı, sualtı fotoğrafçılığı için dalışlar, köpek balığı ve balina dalışları, teknik dalışlar gibi pek çok farklı dalış türü gerçekleştirilmektedir.

Türkiye’de başlıca dalış yerleri Antalya (Kemer, Kalkan, Manavgat yakınlarındaki B-24 Amerikan Savaş Uçağı Batığı, Kaş (Uluburun Antik Batığı, Kaş Uçak Batığı), Gelidonya Antik Batığı, Fransız (Sosyete) Batığı, Sıçan Adası, Finike (Gök Mağarası), Kemer (Paris Batığı), Suluin Mağarası; Balıkesir (Ayvalık); Muğla (Datça, Marmaris, Bodrum; Çanakale (Saros, Gökçeada ve Bozcaada) ve Mersin’dir (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2022). Bu yerler dışında mavi bayraklı plajları, iklim özellikleri ve deniz faunası çeşitliliğinden dolayı da Seferihisar’da Türkiye’nin önemli dalış noktaları arasında yer almaktadır. Özellikle ilçede Teos Corner, Kanyon, Balıkçı Teknesi Batığı, Telgraf ve Lego Hill gibi önemli dalış noktaları bulunmaktadır. İlçe sahip olduğu önemli dalış noktalarına rağmen su altı dalış turizminde bilinen başlıca noktalar arasında henüz yer almamaktadır.

Yöntem

Seferihisar’da su altı dalış turizminin mevcut durumunun belirlenmesi ve su altı dalış turizminin geliştirilmesine yönelik öneriler ortaya konması amacı ile gerçekleştirilen çalışma nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji deseni (olgu bilimi) kullanılmıştır. Fenomenoloji, katılımcıların fenomen veya kavramla ilgili geçmiş deneyimlerini ortaya çıkarmaya yarayan nitel araştırma desendir (Rose, Beeby ve Parker, 1995). Bu nedenle fenomenoloji çalışmalarında araştırmacılar önceden fenomeni belirlemektedirler (Van Manen, 1990). Bu araştırmanın fenomeni ‘Su Altı Dalış Turizminin Mevcut Durumu’dur. Bu çalışmada fenomenoloji deseninin seçilmesinin nedeni dalış okullarında görevli eğitmenlerin Seferihisar’da su altı dalış turizminin mevcut durumu ve geliştirilmesine yönelik önerilerinin derinlemesine ortaya çıkarılmasının istenmesidir. Fenomenoloji çalışmaları yorumlayıcı fenomenoloji ve deneysel fenomenoloji olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Van manen, 1990; Moustakas, 1994). Bu çalışmada deneysel fenomenoloji yaklaşımı tercih edilmiştir. Deneysel fenomenoloji yaklaşımında araştırmacıların kendi yorumlarına fazla yer verilmez ve katılımcının deneyimlerinin ön plana çıkarılmasına önem verilmektedir. Bu kapsamda çalışmada da dalış eğitmenlerinin Seferihisar’da su altı dalış turizmi ile ilgili sahip olduğu geçmiş deneyimlerin betimlenmesine önem verilmiştir. Fenomenoloji çalışmalarında araştırmacının belirlediği fenomen ile ilgili katılımcıların geçmiş tecrübelerinden daha çok yararlanmak için amaçlı örneklem kullanılmaktadır (Baş ve Akturan, 2017). Bu çalışmada da amaçlı örneklem stratejileri arasında yer alan maksimum çeşitlilik örneklemesi tercih edilmiştir. Bu kapsamda Seferihisar’da faaliyet gösteren farklı eğitim düzeyleri, cinsiyetleri, görevleri ve deneyim yıllarına sahip 13 dalış eğitmeni örneklem grubuna dâhil edilmiştir. Katılımcılara ait demografik bilgiler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler

Katılımcı Numarası	Cinsiyet	Yaş	Meslek Tecrübesi	Görevi	Görüşme Süresi (dk)
--------------------	----------	-----	------------------	--------	---------------------

1	Erkek	30	5	Dalış Eğitmeni	30
2	Erkek	35	9	Dalış Eğitmeni	25
3	Erkek	40	12	Dalış eğitmeni ve sahibi	24
4	Kadın	32	7	Dalış Eğitmeni	35
5	Erkek	40	13	Dalış Eğitmeni	40
6	Erkek	45	14	Dalış Eğitmeni	35
7	Kadın	30	6	Dalış Eğitmeni	25
8	Erkek	28	3	Dalış Eğitmeni	30
9	Erkek	44	14	Dalış Eğitmeni	27
10	Erkek	49	13	Dalış Eğitmeni	42
11	Kadın	42	11	Dalış Eğitmeni	45
12	Erkek	29	5	Dalış Eğitmeni	30
13	Erkek	27	4	Dalış Eğitmeni	24

Araştırmada 13 dalış eğitmeni ile 25 Temmuz – 15 Ağustos 2022 tarihleri arasında dalış eğitmenlerinin kendi ofisinde yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirmiştir. Görüşmelere başlamadan önce Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu Başkanlığı'na başvurulmuş ve 15.06.2022 toplantı tarihli, E-42435178-050.06.04-26593 toplantı sayılı kararda araştırmanın bilimsel araştırma ve yayın etiğine uygun olduğu kararı alınmıştır. Araştırmacının gerçekleştirdiği görüşmeler 24 ile 45 dk arasında değişen farklı sürelerde gerçekleştirilmiştir. Görüşme öncesi araştırmacı, araştırmanın amacı hakkında bilgi vermiş ve görüşmelerin ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmasını rica etmiştir. Katılımcıların onayı ile tüm görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Görüşmelerde katılımcılara yöneltilen sorular alanında uzman öğretim üyelerinin görüşü ve ilgili literatürün incelenmesi sonucunda oluşturulmuştur. Araştırmada katılımcılara şu sorular yöneltilmiştir;

- Seferihisar'da yer alan önemli dalış turizmi noktaları nelerdir?
- Okulunuzda kaç çeşit dalış eğitimi verilmektedir? En çok hangi dalış türüne ilgi gösterilmektedir?
- Tam donanımlı bir dalış ekipmanı ile yapılan bir dalışın ortalama fiyatı ne kadardır?
- Okulunuz kapsamında verilen dalış eğitimlerine katılanların genel profilleri (milliyetleri, yaş, meslek) nelerdir?
- Dalış için gelenlerin ortalama kalış süreleri ne kadardır ve hangi tür konaklama tesisini tercih ederler?
- Seferihisar'da dalış turizminin mevcut sorunları nelerdir?
- Seferihisar'da su altı dalış turizmini gelişmesi için önerileriniz nelerdir?

Katılımcılardan elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırmada içerik analizi Strauss ve Corbin (1990) tarafından ortaya atılan modele göre gerçekleştirilmiştir. Önce araştırmacılar verileri ayrı ayrı kodlamıştır. İki ayrı araştırmacı tarafından kodlanan veriler karşılaştırılmış benzerlikler ve farklılıklar bulunarak kodlar arası uzlaşma sağlanmıştır. Daha sonra kodlar bir araya getirilerek kategoriler oluşturulmuş ve isimlendirilmiştir. Kategorilerin isimlendirilmesi sürecinde literatürden de faydalanılmıştır. Araştırmacı içerik analizi sürecinde nitel veri analiz programı Maxqda 2020 paket programından faydalanmıştır. Araştırmanın kodlama sürecinde güvenilirliğin sağlanması için araştırmacılar Miles ve Huberman (1994) tarafından önerilen güvenilirlik katsayısını hesaplamışlardır. Bu katsayının hesaplanmasında aşağıda yer alan formül kullanılmaktadır.

Güvenirlik katsayısı = Uzlaşılan Kod Sayısı / Uzlaşılan Kod Sayısı + Uzlaşılmayan Kod Sayısı.

Yukarıda yer alan formül kullanılarak araştırmanın güvenilirlik katsayısı 0.93 bulunmuştur. Miles ve Huberman (1994) kodlayıcılar arası görüş birliğinin ortalama %90 veya üzeri bir değer olmasına önermiştir. Bundan dolayı araştırmada yapılan kodlamaların güvenilirliğe sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Bulgular

Araştırmada hem literatür hem de görüşmelerden gelen verilere dayanarak '*Seferihisar'da Önemli Dalış Noktaları*', '*Dalış Turizmine Katılanların Demografik Profilleri*', '*Dalış Eğitimleri*', '*Seferihisar'ın Dalış Turizminde Mevcut Sorunları*' ve '*Seferihisar'da Dalış Turizminin Geliştirilmesine Yönelik Öneriler*' ve

'Seferihisar'ın Dalış Turizminde Mevcut Sorunları' olmak üzere 6 adet ana tema ve 33 kod bulunmuştur. Tablo 2'de temalara yönelik açıklamalara yer verilmiştir.

Tablo 2. Seferihisar'da Su Altı Dalış Turizmine Yönelik Potansiyeli Belirlemek İçin Oluşturulan Temalara Yönelik Açıklamalar

Seferihisar'da Önemli Dalış Noktaları	
Teos Corner	Sığacık'ın güneyinde eşsiz süngerler, deniztavşanları ve mercanlara ev sahipliği yapan dalış noktası ifade edilmektedir.
Sığacık Kanyon	Sığacık'ın güneybatısında resifler, mavi yeşil algler, kahverengi algler, deniz çayırları ve resifleri barındıran dalış noktası ifade edilmektedir.
Balıkçı Teknesi Batığı	Doğal yollarla Seferihisar'da batan balıkçı teknesinin bulunduğu dalış noktası olarak ifade edilmektedir.
Telgraf Burnu	Sığacık'ın güneybatısında yer alan fazla deneyime sahip olmayan dalıcıların da rahatlıkla dalış gerçekleştirebildiği dalış noktasını ifade etmektedir.
Lego Hill	Seferihisar'da bulunan Ekmeksiz Plajı açığında yer alan dalış noktasını ifade etmektedir.
Gazi Taşı	Seferihisar'da ileri seviye dalıcılara uygun aky, barakuda ve mürenleri barındıran dalış noktası olarak ifade edilmektedir.
Sahil Güvenlik Batığı (SG 114 Batığı)	Seferihisar'da yapay resif olarak sahil güvenlik botunun batırıldığı dalış alanını ifade etmektedir.
Dalış Turizmine Katılanların Demografik Profilleri	
Yüksek Eğitimli	Seferihisar'da dalış turizmine katılan bireylerin lisans ve lisansüstü eğitim düzeyine sahip olduğunu ifade etmektedir.
Erkek	Erkek katılımcıların dalış eğitimleri için daha çok talep gösterdiği ifade edilmiştir.
Orta ve 25-30 Yaş Aralığı	Seferihisar'da dalış turizmine katılan bireylerin çoğunluğunun 45-64 yaş grubu olan orta ve 25-30 yaş grubunda olduğunu ifade etmektedir.
Üst Gelir Seviyesi	Seferihisar'da dalış turizmine katılan bireylerin gelirlerinin 25.000 tl ve üzerinde olduğunu ifade edilmektedir.
Türk Asıllı	Seferihisar'da dalış turizmine katılan bireylerin büyük çoğunluğunun Türk olduğu ifade edilmektedir.
Dalış Eğitimleri	
Şnorkel Eğitimi	Seferihisar'da dalış severlerin su altını izlerken rahat nefes alıp vermesini sağlayan şnorkelin kullanımlarını anlatan eğitimleri ifade etmektedir.
Cmas / Tssf	Seferihisar dalış okullarında yaygın olarak kullanılan Cmas sertifikasyonu kapsamında eğitmen ve dalıcıları kapsayan iki farklı kademeden ve her kademedede 3'er yıldızla ayrılan bölümlerden oluşan dalış eğitimi programını ifade etmektedir.
Nitrox Dalış	Seferihisar'da dalış okullarında dalıcıların daha uzun süre deniz altında kalmasını sağlamak amacı ile içinde zenginleştirilmiş havaya sahip sarı veya metalik renkli tüp kullanarak aldıkları dalış eğitimini ifade etmektedir.
Deneme Dalışı	Seferihisar'da dalış okullarında tüplü dalışı merak eden ve su altının renkli dünyasını keşfetmek isteyen kişilere tecrübeli dalıcılar tarafından verilen tanıtım eğitimini ifade etmektedir.
Raid	Seferihisar'da dalgıçların eğitimini sağlamak için 60'tan fazla çevrim içi eğitim sunan hem uzaktan eğitim hem sanal nitrox analizörü uygulaması gibi dalış dünyasında yenilikçi dalış eğitimini ifade etmektedir.
Ssi	Seferihisar'da dalış okullarında verilen uzun açılımı Scuba Schools International – Uluslararası Dalış Okulları olan 10 tane dalış eğitim sistemini ifade etmektedir.
Seferihisar'ın Dalış Turizminde Mevcut Sorunları	
Ekonomik Kriz	Bireylerin alım gücünün düşerek finansal açıdan zor durumda olduklarını ifade etmektedir.
Ulaşım Sorunu	İzmir'den Seferihisar'a toplu ulaşımın sadece belirli noktalardan sağlanmasının ulaşım sorunları teşkil ettiğini ifade etmektedir.
Konaklama Tesislerinin Azlığı	Seferihisar'da dalış turizmine katılan bireylerin konaklayacağı tesis sayısını az olduğunu ifade etmektedir.
Tanıtım Eksikliği	Seferihisar'ın önemli dalış noktaları da olmak üzere genel tanıtımının yeterli düzeyde gerçekleştirilmediğini ifade etmektedir.
Konaklama İşletmelerinin Fiyatlarının Pahalılığı	Seferihisar'da mevcut konaklama işletmelerinin gecelik konaklama fiyatlarının yüksek olduğu ifade edilmektedir.
Batık Eksikliği	Seferihisar'da dalış turizmi için önemli bir çekicilik olan batıkların sayısının yetersiz olduğu ifade edilmektedir.

Devlet Desteğinin Olmaması	Seferihisar’da dalış turizmi okullarına yönelik devlet teşvikinin olmamasını ifade etmektedir.
Seferihisar'da Dalış Turizminin Geliştirilmesine Yönelik Öneriler	
Tanıtım Faaliyetleri Gerçekleştirilmesi	Seferihisar’ın önemli dalış noktalarının daha çok dalgıç çekmek için tanıtım faaliyetlerine yönelmesi gerektiğini ifade etmiştir.
Konaklama İşletmelerinin Sayısının Arttırılması	Seferihisar’da yeni konaklama işletmelerinin açılmasını ifade etmektedir.
Dalış Turizmine Yönelik Etkinlikler Düzenlenmesi	Seferihisar’ın dalış turnuvaları, dalış dünya kupaları, su altı fotoğraf yarışmaları vb. çeşitli etkinliklere ev sahipliği yapmasını ifade etmektedir.
Devlet Teşvikinin Verilmesi	Seferihisar’da dalış okullarının devlet teşviklerinden faydalanmasını ifade etmektedir.
Su Altı Arkeolojik Park Oluşturulması	Seferihisar denizinin altında antik dönemlerde kazılarda gemi batıklarında keşfedilen gerçek eserler ve diğer yapay çekicilikler yerleştirerek su altı arkeolojik parkının oluşturulmasını ifade etmektedir.
Yerel Yönetimlerin Projeler Oluşturması	Seferihisar’da dalış turizmini geliştirmek için yerel yönetimlerin bilimsel su altı kazısı, tanıtım, deniz altında batık oluşturulması, su altı bilim ve teknoloji toplantısı vb çeşitli projeler oluşturulmasını ifade etmektedir.

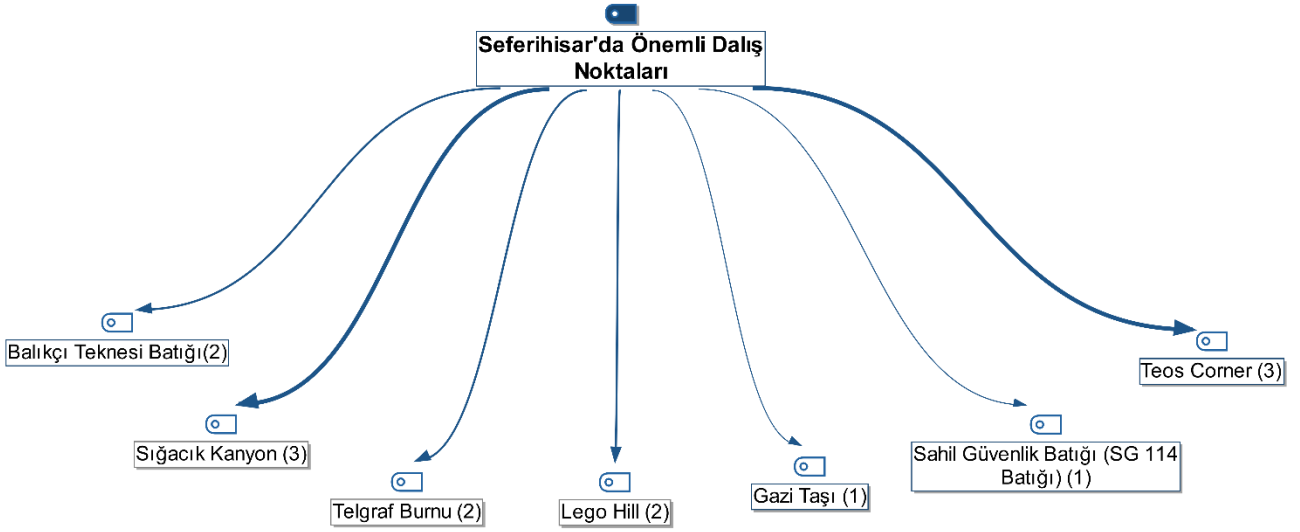
Katılımcıların Seferihisar’da su altı dalış turizmine yönelik yaptıkları yorumlardan oluşan kelime bulutu aşağıda Şekil 1’de gösterilmektedir. Şekil 1’de yer alan kelimelerin ağırlıklarına göre kelime kalınlıkları da değişim göstermektedir.

Şekil 1: Seferihisar’da Dalış Turizmine Yönelik Kelime Bulutu

Kelime bulutu oluşturulurken ‘bir’, ‘vb.’, ‘üzere’, ‘veya’ ve ‘yok’ kelimeleri analiz aşamasında listeden çıkarılmıştır. Bu kelimeler dışında katılımcılar tarafından en çok “Dalış” (65), “Seferihisar” (30), “Su” (22) ve “Altı” (22) sözcükleri katılımcılar tarafından en sık vurgulanan sözcükler arasında yer almaktadır. Bu kelime bulutunda en sık tekrarlanan kelimelere yer verilmiştir. Bu kapsamda Seferihisar’da dalış turizmi potansiyelini ortaya koymak için tercih edilen sözcükler şekil ‘1’ de farklı büyüklüklerde gösterilmiştir. Katılımcılar tarafından en çok kullanılan sözcükler diğerlerine göre daha büyük görünmektedir. Ayrıca kelime bulutundan sonra tablo 1 ‘de ana tema ve kodlara yönelik yapılan açıklamaların ardından kod-alt kod-teori modeli ve hiyerarşik kod –alt kod modeli yapılmıştır. Bu modellerde yer alan kalın oklar katılımcılar tarafından en sık alınan cevapları, ince oklar ise en az alınan cevapları ifade etmektedir. Su altı dalış eğitmenleri ile yapılan görüşmelerde Seferihisar’da önemli dalış turizmi noktaları aşağıda Şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 2: Seferihisar'da Önemli Dalış Noktaları Ana Temasına Yönelik Kod-Alt –Kod –Teori Modeli

Katılımcılar Seferihisar'da her seviyede dalgıcın dalmasına uygun olan Teos Corner ve Sığacık Kanyonun önemli dalış noktaları arasında yer aldığını vurgulamaktadır. Ayrıca Teos Corner ve Sığacık kanyon dalış noktalarında çok sayıda süngerler, mercanlar, mavi yeşil algler, kahverengi algler, deniz çayırları, korallijen habitatu gibi türlerin bulunduğu belirtilmektedir. Özellikle K1 ve K2 kodlu katılımcının görüşleri şu şekildedir;

'Teos Corner bölgesinde Türkiye'de nadir görülen yumuşak süngerler ve mercanların bulunmaktadır ve alanda harika resifler vardır' (K1)

'Kanyon Seferihisar'a her gelen dalgıcının en sık görmek istediği dalış noktalarından biridir. Bu noktada çok sayıda mavi-yeşil algler, deniz çayırları ve korallijen habitatu yer almaktadır. Bundan dolayı merkezimize gelen su altı fotoğrafçıları kanyonda dalmayı çok sevmektedirler' (K2)

Seferihisar'da Teos Corner ve Sığacık Kanyon'dan sonra katılımcıların vurguladığı diğer önemli dalış noktaları arasında Balıkçı Teknesi Batığı, Telgraf Burnu ve Lego Hill yer almaktadır. Çünkü balıkçı teknesi batığının Sığacık Kanyonunun güneyinde doğal yollarla batan tekneden oluştuğu ve bu batığın etrafında mürenler, akyalar ve deniztavşanları yaşadığından dolayı dalgıçların sevdiği noktalar arasında yer aldığı belirtilmektedir. Ayrıca bazı katılımcılar telgraf burnunun deneme dalışları, Lego Hill'inde daha tecrübeli dalgıçlar için uygun dalış noktası olduğu ve çok sayıda deniz canlısının bu dalış noktalarında dalgıcılara görsel şov sunduğunun altını çizmişlerdir. Bu durumu destekleyen katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmektedir;

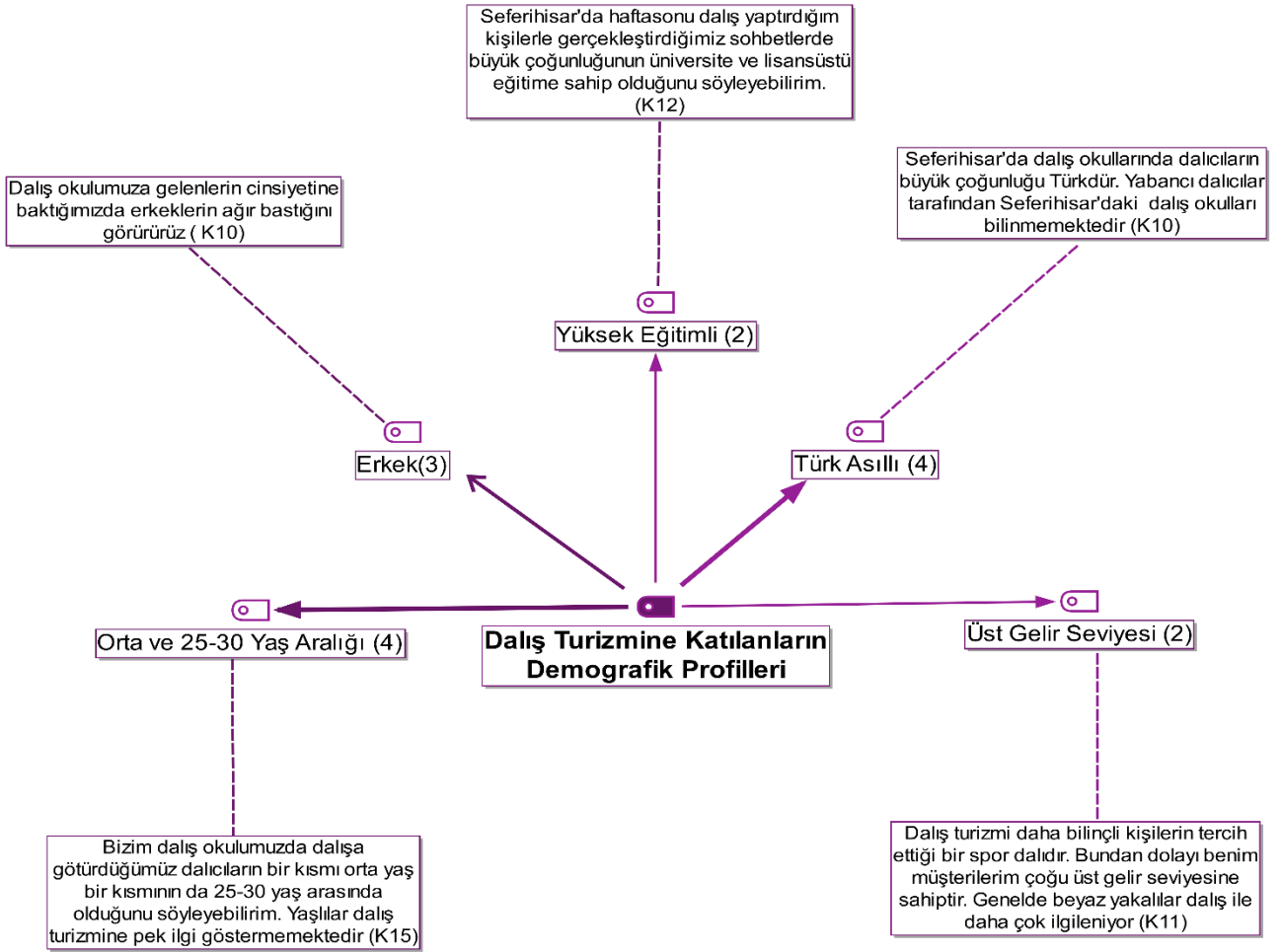
'Balıkçı Teknesi Batığı, Sığacık'ın güneyinde yer almakta ve doğal yollarla batan bir tekne batığından oluşmaktadır. Bu batığın etrafında çok sayıda müren, akyalar ve deniztavşanlarını görmek mümkündür. Benim götürdüğüm dalgıçlar bu noktada dalmayı çok sevmektedirler' (K4)

'Tecrübeli dalgıçlar için uygun olan Lego Hill dalış noktasında geniş alanlara yayılmış resif duvarı dalgıçların çok ilgisini çekmektedir. Bu noktada sinarit, barakuda sürüleri, çipura ve müren gibi deniz canlılarına sık rastlamak mümkündür' (K3)

'Deneme dalışı ve ileri seviyede dalış tecrübesine sahip olmayan dalgıçları telgraf burnuna dalmaya götürüyorum. Bu noktada çok sık fok balığı ve karagöz sürüleri görmek mümkündür' (K10)

Seferihisar'da sonradan batırılan Sahil Güvenlik Botunun yer aldığı Sahil Güvenlik Batığı ve tecrübeli dalgıcılara uygun barakuda, müren ve akyalara ev sahipliği yapan Gazi Taşı dalış noktası da Seferihisar'da yer alan diğer dalış noktaları olarak katılımcılar tarafından ifade edilmektedir.

Şekil 3: Dalış Turizmine Katılanların Demografik Profilleri Ana Temasına Yönelik Kod-Alt Kod Teori Modeli

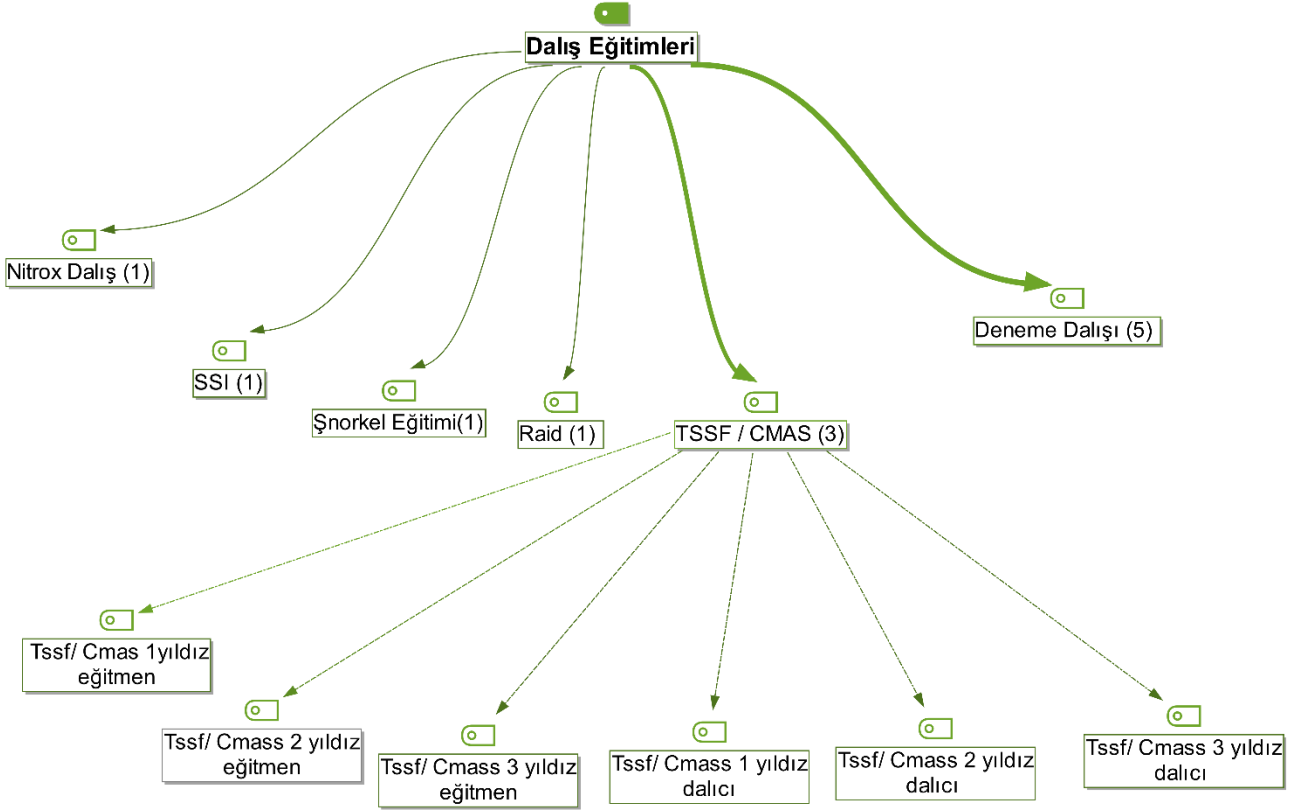

Dalış turizmine katılanların demografik profilleri ana temasına yönelik kod-alt-kod teori modeli şekil 3 'te görülmektedir. Katılımcılar, Seferihisar'daki dalış okullarında dalış eğitimlerine katılanların orta yaş grubu ve 25-30 yaş grubu arasında olduğunu belirtmektedir. Bu durumda dalış faaliyetlerine yaşlıların ve gençlerin (18-24) çok ilgi göstermediği söylenebilir. Ayrıca dalcıların büyük çoğunluğunun Türklere ait olduğu ifade edilmektedir. Bu bulguya göre Seferihisar'ın dalış turizminde yabancı turistler için bilinirliğinin olmadığı sonucuna varılabilir. Diğer taraftan katılımcılar Seferihisar'daki dalış okulunda çoğunluğunun lisans ve lisansüstü eğitime sahip beyaz yaka ve yüksek gelir grubuna ait dalcılar tarafından tercih edildiğini belirtmektedir. Öte yandan Seferihisar'a gelen dalcıların bir veya iki gün konakladığı vurgulanmaktadır. Konaklama şekli olarak dalcıların otellerde konaklamasının yanı sıra çadır ve pansiyonları da tercih ettikleri belirtilmektedir. Çünkü Seferihisar'da bazı dalış okullarının yer aldığı Akarca semtinde konaklama işletmelerinin sayısının sınırlı olmasından dolayı dalcıların dalış okulunun bulunduğu plajda kurulan çadırlara veya Akarca semtinde bulunan pansiyonlara ilgi gösterdiği belirtilmektedir. Bunun dışında bazı katılımcılar, dalcıların cumartesi veya pazar günü gününbirlik olarak da Seferihisar 'a gelip dalış yaptıklarını bildirmektedir. Konu ile ilgili K10 ve K12 numaralı katılımcının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

'Dalcılar bizim dalış okuluna hafta sonları genelde pazar günü gelmektedir. Bunun dışında civar otellerde bir iki gün konaklamalı gelenler de vardır. Onlar hem dalış faaliyetlerine katılmakta hem de Seferihisar'ın diğer çekiciliklerini gezmektedirler'(K10)

'Bizim dalış okulumuz Seferihisar'ın Akarca semtinde yer almaktadır. Burada iki tane otel var. Bu yüzden bizde okulumuzun önünde yer alan plaja çadırlar kurduk. Okulumuza dalış eğitimine gelen bazı dalcılar bu çadırlarda konaklamaktadır. Yine çadır istemeyenler Akarcadaki pansiyonları da tercih etmektedir'(K12)

Şekil 4: Dalış Eğitimleri Ana Temasına Yönelik Hiyerarşik Kod-Alt Kod Modeli

Dalış eğitimleri ana temasına yönelik hiyerarşik kod-alt-kod teori modeli şekil 4 'de görülmektedir. Dalış okullarında çeşitli dalış eğitimlerinin verildiği belirlenmektedir. Seferihisar 'dalış okullarında katılımcıların en çok vurguladığı dalış eğitimi deneme dalışıdır. Deneme dalışlarının tanıtım dalışı niteliğinde olup 5 metre kadar derinliğe inildiği vurgulanmaktadır. Öte yandan dalış okullarında deneme dalışlarının fiyatlarının 300 ile 600 TL arasında değiştiği belirtilmektedir. Dalış okullarında dalıcılara verilen en yaygın ikinci eğitim Türkiye Su Altı Sporları Federasyonu'nun (TSSF) bağlı olduğu Cmas' eğitimleridir. Cmas'ın merkezi Roma'da olan sualtı konfederasyonu olduğu ve TSSF'nin de bir CMAS üyesi olduğu ifade edilmektedir. Cmas, Tssf/ Cmas 1yıldız eğitmen, Tssf/ Cmas 2 yıldız eğitmen, Tssf/ Cmas 3 yıldız eğitmen, Tssf/ Cmas 1 yıldız dalıcı, Tssf/ Cmas 2 yıldız dalıcı ve Tssf/ Cmas 3 yıldız dalıcı eğitimi olmak üzere dalıcı ve eğitmenlere yönelik toplamda 6 eğitimin olduğu belirtilmektedir. Tssf / Cmas ve deneme dalışı eğitimi veren K13 ve K10 numaralı katılımcıların konu ile ilgili görüşleri şu şekildedir;

'Dalış Merkezimizde TSSF /CMAS eğitimleri çeşitli seviyelerde verilmektedir. Örneğin geçen hafta Tssf/ Cmas 1 yıldız başlangıç seviyesi eğitimlerimiz başladı. Bu eğitimlerde 15 saat teorik eğitim ve 5 adet açık deniz dalışı eğitimi gerçekleştirilmektedir. Aynı zamanda katılımcılar yazılı sınava tabi olurlar ve bu yazılı sınav sonrası Uluslararası geçerliliğe sahip Tssf Cmas 1 Yıldız sertifikası almaya hak kazanırlar. Yine benzer şekilde Tssf/ Cmas 3 yıldız dalıcı eğitimin profesyonel dalıcı olmak isteyenlere yöneliktir. Bu nedenle 3 yıldız dalıcı eğitimi bünyesinde yer alan eğitimler çeşitlidir. 3 yıldız dalıcı eğitimi programında başarılı olan dalıcılar her seviye dalıcıya liderlik yapma yeteneğine sahip olur' (K13)

'Dalışı merak edenler yaz aylarında deneme dalışlarına çok ilgi göstermektedir. Okulumuzda en çok deneme dalışı eğitimi veriyoruz. Dalış öncesi deneme dalışına katılacaklara 1- 2 saati içeren eğitim vermekteyim. Daha sonra botla denize açılıp en fazla 5 metreye kadar dalıcıları indirip deneme dalışlarını gerçekleştiriyorum' (K10)

Seferihisar'da dalış okullarında Tssf / Cmas eğitimi dışında Raid ve Ssi ekolü eğitimleri verilmektedir. Ssi sistemi "Scuba Schools International" (Uluslararası Dalış Okulları) 'ın kısaltması olduğu belirtilmektedir. Ayrıca Ssi sisteminde dalıcı ve eğitmenlere yönelik 10 eğitim sisteminin olduğu ve bu eğitimlerin 7 tanesinin Iso kalite belgesine sahip olduğu ifade edilmektedir. Diğer bir taraftan Raid dalış eğitimi ile

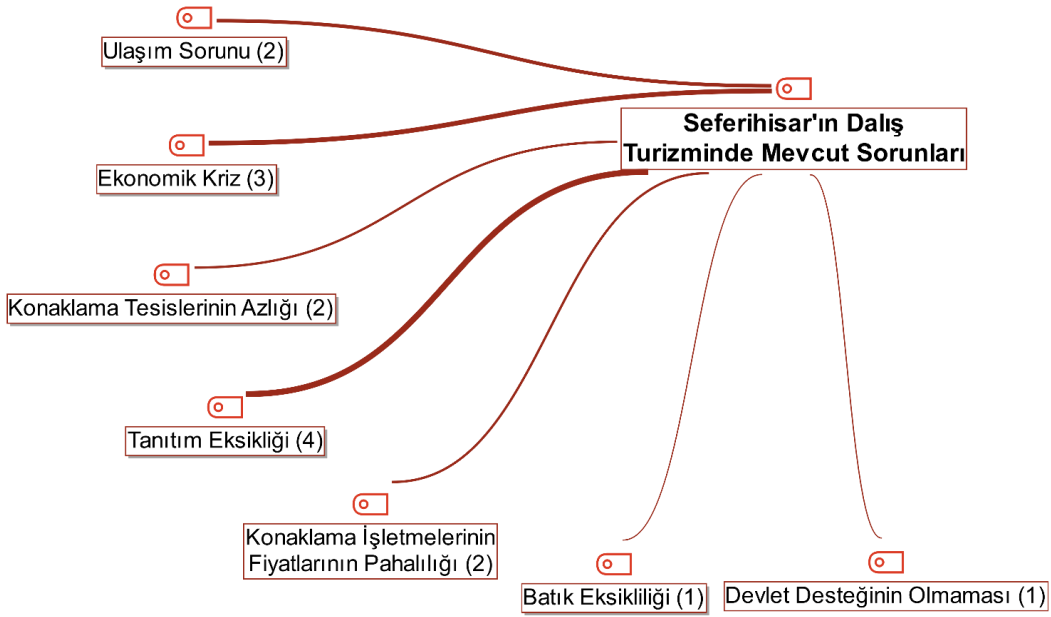
dalicılara çevrim içi platformlarda yenilikçi eğitimler verildiği bildirilmektedir. Bir dalış okulunda ise Seferihisar’ın ilk nitrox dalış eğitimi ve başka bir dalış okulunda da şnorkel eğitiminin dalicılara verildiği belirtilmektedir. Bu konu ile ilgili bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir;

‘Raid dalış eğitimleri çevrim içi ortamda dalicılara farklı eğitimler vermektedir. Örneğin raid eğitimlerinde dünyanın ilk sanal nitroks analizör uygulaması dalicılara sanal ortamda öğretilmeye başlanmıştır. Dalıcılar dalışa başlamadan önce analizör ile oksijen tüpünün içinde oksijen oranının kontrollerini yapmak zorundadır. Bu kontrol dalcıların sorumluluğuna aittir. Raid sistemi ile sanal ortamda dalicılara analizör kullanma becerisi kazandırılması hedeflenmektedir’ (K1)

‘Dalış okulumuzda Ssi dalış eğitimleri verilmektedir. Ssi ‘nin ‘Open Water Diver’, ‘Scuba Diver’ ve ‘Open water instructor’ gibi farklı dalıcı ve eğitmenlere yönelik 10 eğitim sistemi vardır. Bu eğitim sistemlerinin 7 tanesi Iso belgesine sahiptir’ (K2)

‘Seferihisar’da tek nitrox dalış bizim merkezimizde gerçekleştirilmektedir. Nitrox demek içinde %21’den fazla oksijen bulunduran havadır. Bundan dolayı dalışçılar daha çok zenginleştirilmiş havayı teneffüs ettiğinden dalış süreleri uzamaktadır’ (K8)

Şekil 5: Seferihisar’ın Dalış Turizminde Mevcut Sorunları Kod- Alt –Kod Teori Modeli

Seferihisar’ın dalış turizminde mevcut sorunları temasına yönelik kod-alt-kod teori modeli Şekil 5 ‘de görülmektedir. Seferihisar önemli dalış noktalarına sahip olmasına rağmen İzmir merkezde Karaburun kadar tanınırlığı olmadığı ve bu nedenle birtakım sorunları olduğu belirlenmiştir. Bu kapsamda katılımcılar tarafından dalış turizminin en sık vurgulanan sorunu tanıtım eksikliğidir. Seferihisar’ın dalış turizminde önemli dalış noktalarına sahip olduğu hem dalcılar hem de yerel halk tarafından yeterli düzeyde bilinmediği belirtilmektedir. Dalış turizminin gelişimini etkileyen ikinci sık tekrarlanan sorun Türkiye’de mevcut ekonomik krizdir. Özellikle son dönemlerde Türkiye’de aşırı artan fiyatlar halkı alım gücünü düşürdüğü ve bireyler için dalış turizminin lüks harcamalara girdiği belirtilmektedir. Bundan dolayı bireylerin bütçelerinden daha az kısmı dalış turizm faaliyetlerine ayırdığını ifade edilmektedir. K3 ve K5 numaralı katılımcının görüşleri bu durumu desteklemektedir;

‘Tanıtım eksikimiz çok. İzmir içinde yaşayan yerel halk bile Seferihisar’da dalış okullarının olduğu ve su altı dalış turizminin yapıldığını bilmemektedir’ (K3)

‘Şu an Korona sürecinden bile daha zor durumdayız. Ağır ekonomik kriz vardır. %60 potansiyel kaybımız vardır. Açığımız ama ekonomik zordayız millet karnını doyuramıyor ondan dalışa gelen çok az kişi var. Bugün ben denizdeydim, sadece 2 dalış teknesi vardı’(K5)

Katılımcılar, dalıcıların Akarca semtinde konaklama işletmelerinin sayısının az olduğu için yer sıkıntısı çekilmesi ve Sığacık semtinde mevcut olan konaklama işletmelerinin de fiyatlarının yüksek olmasının dalış turizmi için sorun teşkil ettiğini belirtmektedirler. Öte yandan İzmir otogarından ve havalimanından direk Seferihisar’a toplu ulaşımın olmamasından dolayı ilçeye ulaşımın zor olduğu ifade edilmektedir. Sadece İzmir’in Fahrettin Altay Aktarma merkezinden kalkan otobüsler ile ilçeye ulaşımın olduğu belirtilmektedir. Bazı katılımcıların görüşü bu konuyu desteklemektedir;

‘Akarca’da iki otel bulunmaktadır. Yazın bu otellerin doluluğu fazladır. Ondan biz plaja çadırlar koyduk. Hafta sonu gelen dalıcılar otellerde yer bulamazlarsa veya çadırdaki konaklamayı seviyorsa dalış okulumuzun önündeki çadırdaki konaklamaktadır. Diğer taraftan Sığacık semtinde yer alan konaklama işletmelerinin fiyatlarının aşırı pahalılığından da dalıcılar yakınmaktadır. Bu durumlar soruna neden oluyor’ (K7)

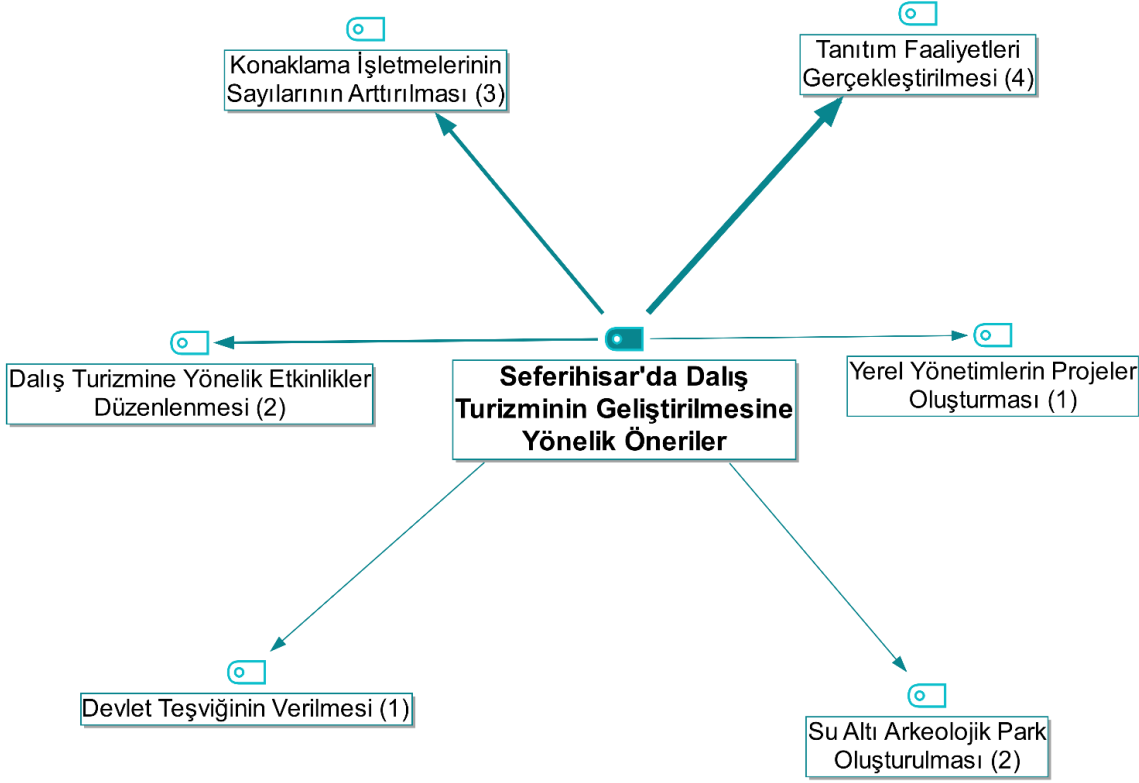
‘Otogardan direk Seferihisar Akarca veya Sığacık’a otobüs yok. Yine İzmir içinde başka semtlerden de direk otobüs yoktur. Fahrettin Altay’a gelinmesi ve buradan 975-985 numaralı belediye otobüslerine binmesi gerekmektedir. Biraz bu durumlarda ulaşım sıkıntısı çekilmektedir’ (K4)

Seferihisar’da dalış turizminde katılımcıların vurguladığı diğer sorunlar arasında deniz altında batık sayısının azlığı ve dalış okullarına yeterli teşvik olmayışı yer almaktadır. Özellikle Covid 19 döneminde Seferihisar’da yer alan dalış okullarının finansal açıdan zor durumda kaldığı belirtilmektedir. Devletin birçok sektöre çeşitli teşviklerde bulunduğu ama dalış okullarının herhangi bir teşvik almadığı vurgulanmıştır. Bu durum Seferihisar’da dalış turizminin gelişmesinin önünde büyük sorun teşkil etmiştir. Öte yandan Seferihisar’da deniz altında balıkçı teknesi ve sahil güvenlik batığı olmak üzere iki tane batık olduğu ve bu batıkların dalış turizmi için yeterli sayıda olmadığı belirtilmektedir. Bu konuyu K3 ve K7 numaralı katılımcı şu şekilde özetlemektedir.

‘Batık eksikliği vardır. Fauna çeşitliliğimiz vardır ama su altı dalış turizmi için su altında bazı çekiciliklerin yer alması lazımdır. Bunu sağlamak için kullanım ömrünü tamamlamış tank, gemi ve uçak vb. araçlar batırılabilir’ (K7)

‘Covid 19 döneminde kaç ay dalış okulumuz kapandı. Kiramızı bile zar zor ödedik. Bu dönemde devlet teşvikimiz ne yazık ki olmadı. Kuaförlere bile teşvik verildi. Bize verilmedi. Covid döneminde duraklama dönemine girdik’ (K3)

Şekil 6: Seferihisar'da Dalış Turizminin Geliştirilmesine Yönelik Öneriler Kod- Alt –Kod Teori Modeli

Seferihisar’da dalış turizminin geliştirilmesine yönelik öneriler ana temasının kod- alt-kod-teori modeli Şekil 6 ‘da görülmektedir. Katılımcılar en çok Seferihisar’ın dalış turizminde Karaburun ve Kaş gibi bilinirliğinin arttırılması için tanıtım faaliyetlerinin gerçekleştirilmesini vurgulamışlardır. Özellikle son dönemde dijital pazarlamanın gelişmesi ile birlikte dalış okullarının sosyal medyada etkili bir tanıtım gerçekleştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Yine katılımcılar tarafından ikinci olarak sık vurgulanan kod Seferihisar’da konaklama işletmelerinin sayısının arttırılması olarak belirlenmiştir. Özellikle konu ile ilgili bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir;

‘Karaburun marka haline gelmiş ama Seferihisar deyince kimse fazla tanımıyor. Acayip tanıtım eksikliği var. İzmir Büyükşehir Belediyesi resmi sosyal medya hesaplarından Seferihisar’da yer alan dalış noktaları ile ilgili gönderiler paylaşmalı. Tunç Soyer’in instagramında kaç milyon takipçi var. O hesaplarında paylaşım yapmalı. Seferihisar’ın tanıtımı yerel basınla sınırlı kalıyor. Bunun ulusal basına yansımaları gerekmektedir’ (K7)

‘Seferihisar konaklama işletmelerinin yatırımlarını arttırması gerekmektedir’ (K2)

Seferihisar’da dalış turizminin geliştirilmesi için dalış turnuvaları, su altı fotoğraf yarışmaları, su altı bilim sempozyumları ve serbest dalış dünya kupasına ev sahipliği gibi çeşitli dalış turizmi etkinlikleri düzenlenerek dalış turizmine olan ilginin arttırılması gerektiği belirtilmektedir. Öte yandan dalış severler için gerçek tarih eserlerin ve yapay çekiciliklerin su altına indirilmesi ile su altı arkeolojik parkının da oluşturulması gerektiği ifade edilmektedir. Bu konuyu destekleyen bazı katılımcı görüşleri aşağıdadır;

‘Seferihisar’da eksik olanı dalış turizmi etkinlikleridir. Türkiye Sualtı Sporları Federasyonu (TSSF) destekleri ile Seferihisar’da su altı ragbisi, su altı görüntüleme, su altı navigasyon yarışması, tüplü dalış etkinlikleri ve su altı fotoğraf çekme yarışması vb. etkinlikler düzenlenmelidir. Bu sayede Seferihisar’ın ismi dalış turizminde duyurulabilir (K6)

‘Dalıcılar su altında çeşitli arkeolojik kalıntılar görmekten mutlu oluyorlar. Çeşmede önemli tarihi kalıntılar suya batırılmıştır. Seferihisar’da da bu şekilde dalgıçların ilgisini çekecek su altı arkeoparkı oluşturulmalıdır’ (K10)

Son olarak katılımcılar Seferihisar'daki dalış okullarına devletin çeşitli teşvikler vermesi gerektiğini ve yerel yönetimlerinde dalış turizmini geliştirmek için projeler geliştirmesi gerektiğini vurgulamaktadırlar. Özellikle Seferihisar Belediyesi'nin dalış turizmini geliştirmek için su altı kazı çalışmalarının finansal destek sağlaması ve Seferihisar'da Su altı Arkeolojisi Uygulama ve Araştırma Merkezi kurulması gibi çeşitli projelere katkı sunması gerektiği belirtilmektedir. K9 ve K8 numaralı katılımcıların konu ile görüşleri şu şekildedir;

'Devlet otellere ve acentelere çeşitli teşvikler uygulamaktadırlar. Dalış okulları da bazı teşviklerden acilen faydalanması gerekmektedir' (K9)

'Seferihisar Belediyesi üniversiteler veya çeşitli kuruluşlar ile iş birliği çalışmaları gerçekleştirerek su altı arkeolojik kazılarına fon sağlanmalıdır. Bu kazılardan çıkarılan eserler su altı müzesi bile kurulabilir. Benzer şekilde Su altı Arkeolojisi Uygulama ve Araştırma Merkezi gibi projelerde belediye öncü rol oynamalıdır' (K8)

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmanın amacı Seferihisar'da su altı dalış turizminin mevcut durumunun belirlenmesi ve su altı dalış turizminin geliştirilmesine yönelik öneriler ortaya konmasıdır. Bu kapsamda çalışmada nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik desen kullanılmıştır. Seferihisar'da yer alan dalış okullarında çalışan 13 dalış eğitmeni ile yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi ile veriler toplanmış ve içerik analizinde tabi tutulmuştur. Araştırma sonucunda Seferihisar'da Teos Corner, Kanyon, Balıkçı Teknesi, Telgraf ve Lego Hill başta olmak üzere su altı dalış turizmi için önem noktalar olduğu belirlenmiştir. Bu noktalarda mavi yeşil algler, kahverengi algler, deniz çayıruları ve Korallijen habitatu yer almaktadır. Özellikle Ege denizi ve Akdeniz ekosistemlerinde mercan resiflerinin karşılığı olarak adlandırılan Korallijen habitatu Seferihisar'da dalış turizminin önemli çekiciliği arasındadır (Şelli, 2017). Seferihisar önemli dalış noktalarına ev sahipliği yaptığından ilçede dalış okulları hizmete girmiş ve bu dalış okullarında çalışan eğitmenler vasıtası ile dalış eğitimleri verilmektedir. Dalış okullarında, şnorkel eğitimi, cmas/tssf eğitimleri, nitrox dalış, deneme dalışı, raid ve ssi gibi çeşitli dalış eğitimleri verilmektedir. Cmas/ Tssf eğitimleri kendi içerisinde 1 yıldız eğitmen, 2 yıldız eğitmen, 3 yıldız eğitmen, 1 yıldız dalıcı, 2 yıldız dalıcı ve 3 yıldız dalıcı olmak üzere eğitmen ve dalıcılara yönelik toplam 6 eğitim sisteminden oluşmaktadır. Bunun dışında raid dalış eğitimi ise çevrim içi ve yenilikçi dalış eğitimlerini içerdiği belirtilmektedir. Bu eğitim kapsamında dalıcıların sanal ortamda sanal nikroks analizör uygulaması gibi oksijen tüpünün içindeki oksijen oranı kontrollerini uzaktan yapma becerisinin de kazandırıldığına vurgu yapılmaktadır. Yine Cmas ve raid dışında ssi sisteminde de dalıcı ve eğitmenlere yönelik 10 eğitim sisteminin olduğu ve bu eğitimlerin 7 tanesinin Iso kalite belgesine de sahip olduğu ifade edilmektedir.

Seferihisar'da katılımcıların ifadelerine göre dalış eğitimlerine katılanlar genellikle orta ve 25-30 yaş aralığında olduğu görülmüştür. Özellikle fiziksel çaba gerektirmesi nedeni ile Geldenhuys vd., 2014; Çulha ve Gönül, 2019; Mundet ve Ribera, 2001 tarafından yapılan çalışmalarda da genç ve orta yaştakilerin dalış turizmini daha çok katılım sağladığı ortaya konmuştur. Yarmacı vd. (2017) tarafından Kaş'ta gerçekleştirilen araştırmaya göre de dalış turizmine katılan en sık yaş grubunun 25 ile 40 yaş arası bireyler olduğu vurgulanmaktadır. Eren, Yıldırım ve Adak (2020)'de Çanakkale'de dalış turizmine katılanların en çok 35- 44 yaş grubu aralığında olduğu ve genel olarak dalış turizmini 25-54 yaş grubu arası bireyler tarafından tercih edildiğini ifade etmiştir. Bu nedenle araştırmanın bu bulgusunun alanyazını desteklediği söylenebilir. Bununla birlikte su altı dalışı, günümüzde yaşlı nüfusunun artması, dalış ekipmanlarının teknolojik anlamda gelişmesi, dalış risklerinin azalması, iyi gelir seviyesi ve buna bağlı olarak yüksek maliyetli ilave eğitimlerin alınabilmesi yaşlı kişilerin de bu aktiviteye daha fazla katılabilmelerini olanaklı kılmaktadır. Özellikle Almanya, Fransa ve İngiltere gibi Batı Avrupa ülkeleri eşsiz dalış bölgeleri ve deneyimleri arayan dalıcılara sahip güçlü pazarlar olarak öne çıkmakta (Cbieu, 2018) ve söz konusu bu pazarların büyük kısmını orta yaş ve üstü nüfus oluşturmaktadır. Seferihisar'ın orta yaş ve üstü turisti çekebilmesi bu anlamda önem arz etmektedir. Nitekim Edney (2012), Mundet ve Ribera (2001) ve Musa vd., (2006) ise yaptıkları çalışmalarda, teknolojinin gelişmesi ile birlikte gelişen teçhizatlar, ileri seviye eğitimler ve günümüzde dalış risklerinin en düşük seviyeye gelmesi sayesinde yaşlı kişilerin de su altı dalışına katılmalarının artık daha kolay olduğunu belirtmişlerdir. Seferihisar'da dalış turizmi için gelen katılımcıların Türk olduğu da bu çalışmanın sonuçlarından birisidir. Bu nedenle Seferihisar'ın yabancı dalıcıları çekemediği görülmektedir. Bu bölge için büyük bir kayıp olarak görülmelidir. Nitekim sadece 1 yılda yaklaşık 10 milyon Avrupalı turist, dalış için Mısır-Kızıldeniz'e gittiği belirtilmektedir (Erkurt ve Paker, 2014: 134). Bundan dolayı yabancı dalıcıların da Seferihisar'a çekilmesini sağlamak için yurt dışında turizm fuarlarına katılarak ilçenin önemli dalış noktalarının tanıtımları yapılmalıdır.

Seferihisar'da dalış eğitimlerine katılanlar incelendiğinde, erkek katılımcıların dalış eğitimleri için daha çok talep gösterdiği ifade edilmiştir. Literatürde de dalışta erkeklerin sayısının kadınların sayısından yüksek olduğu

bilinmektedir (Tabata, 1992; Akpınar, 2022; Davis vd., 1997; Büyükelhan, 2014; Çulha ve Gönül, 2019; Mundet ve Ribera, 2001). Nitekim PADI sertifikasyon alan kişilerin cinsiyet dağılımı incelendiğinde 2015-2020 arasındaki dağılım %35-36 kadın, %64-63 erkek şeklinde olmuştur. Bu alanda erkeklerin daha fazla talepte bulunmaktadır. Araştırma sonucu literatürü desteklemektedir. Diğer bir taraftan Seferihisar’da dalış turizmine katılan bireylerin yüksek eğitim seviyesine sahip olduğu belirlenmiştir. Alanyazında da bu durum desteklenmektedir (Mundet ve Ribera, 2001; Eren vd, 2020; Çulha ve Gönül, 2019).

Çalışmada katılımcıların gelir seviyesi yüksek olarak belirtilmiştir. Bu durum alanyazın ile uyusmaktadır (Çulha ve Gönül, 2019; Büyükelhan, 2014). Büyükelhan (2014) kişilerin aylık gelirlerinin yükselmesi ile dalış sporuna olan ilgi ve tecrübenin arttığını ortaya koymuştur. Ayrıca katılımcıların gelir seviyesi yüksek olarak belirtilmesine karşın bu katılımcıların konaklama için çadır ve pansiyonları tercih ettikleri belirtilmiştir. Bu durum Seferihisar’ın özellikle dalış okullarının bulunduğu Akarca semtinde yeterli konaklama tesisinin olmayışına ve bazı dalıcıların çadırda konaklamaktan hoşlanmasına bağlanmıştır. Seferihisar’a gelen dalış turistlerinin yüksek gelirli olduğu göz önüne alınırsa özellikle Akarca bölgesi olmak üzere il genelinde lüks konaklama tesisleri yatırımlarının gerçekleştirilmesine önem verilmelidir. Bunun dışında pansiyon ve butik otellerin de sayısı artırılmalıdır. Öten yandan bazı katılımcılar hafta sonu cumartesi veya pazar günü olmak üzere gününbirlik olarak da dalışa gelenler olduğunu vurgulamıştır. Seferihisar’da dalış turizminden daha çok ekonomik gelir elde edilmesi için dalıcıların ilçede konaklamaları sağlanmalıdır. Bunu sağlamak için ilçede üst gelir grubuna hitap edecek alışveriş merkezleri ve lüks restoranların kazandırılması ve dalıcıların dalış aktivesinden sonra şehirde bu yerlere ziyaret etmesi teşvik edilmelidir. Seyahat acentelerinin de ilçede dalış turizmi aktivitelerini kültür turu ile birlikte paket tur şeklinde turistlere satmalı ve turlara en az 3 gün konaklamalı şekilde oluşturmalıdır. Bu şekilde dalış turizmine gelen bireylerin ilçede konaklama sürelerinin uzatılması ilçe ekonomisinde çarpa etkisi yaratabilir.

Dünyada ve ülkemizde sürdürülebilir turizm anlayışı fark yaratma ve otantiklik gibi yaklaşımlarının değeri her geçen gün daha da artmaktadır (Erkurt ve Parker, 2014: 133). Türkiye’de sürdürülebilir kentlerde başı çeken destinasyonlardan en önemlilerden biri olan Seferihisar çeşitli sebepler nedeniyle, hızla büyümekte olan dalış turizminden gerekli katkıyı alamamaktadır. Söz konusu sebepler ise bu araştırmada, Türkiye’nin içinde bulunduğu ekonomik kriz durumundan dolayı bireylerin satın alım gücünün düşmesi, su altında yeterli batıkların bulunmaması, ulaşım sorunları, ilçede konaklama tesislerinin sayısının azlığı ve mevcut olanların da fiyatlarının yüksek olması, tanıtım eksikliği ve su altı dalış turizmine devlet desteğinin az olması olarak ortaya çıkmıştır. Alanyazında da benzer şekilde Cesur, Can ve Aksöz (2022), Erkurt ve Paker (2014) ve Babazade (2017) dalış turizminin sorunları arasında tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin yetersizliği ve konaklama işletmelerinin kısıtlı imkâna sahip olması ve devletin yeterli desteği sağlamaması gibi sonuçlara ulaşımlardır. Bu sorunların giderilmesi için ilçede su altı dalış turizmini canlandırıcı tanıtım faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi, konaklama ihtiyaçlarını karşılayacak tesislerin açılması, dalış severleri ilçeye çekmek için çeşitli dalış turizmi etkinliklerinin düzenlenmesi, yerel yönetimlerin su altı dalış turizmini geliştirici çeşitli projeler yürütmesi, devlet teşvikleri verilmesi ve su altında arkeopark oluşturulması gerektiğine yönelik öneriler sıralanmıştır. Batık dalışı sadece dalgıçlara daha zorlu dalış deneyimleri sunmakla kalmaz, aynı zamanda batıklar da benzersiz, çeşitli ve merak uyandıran dalış deneyimleri sunar (Edney 2006: 205; Edney ve Howard, 2013: 52). Nitekim, Erkurt ve Parker da (2014) yaptıkları çalışmada interaktif deniz müzelerinin, yapay sualtı arkeoparklarının çoğalması gerektiğine vurgu yapmışlardır. Türkel ve Gökdemir (2021) de Çanakkale’de dalış turizminin geliştirilmesi için su altında yer alan 1. Dünya savaşı esnasında ve sonrasında bölgedeki batıkları kapsayan dalış rotaları oluşturmuş ve dalış turizminde batıkların önemine vurgu yapmıştır. İlgili alanyazın dikkate alındığında araştırma bulguların da literatürü desteklediği görülmektedir. Öne çıkan bir diğer konu ise devlet destekleri olmuştur. Özellikle Covid-19 pandemi döneminde Seferihisar’da bulunan dalış okulları büyük zarar görmüştür. Hükümetin, özellikle de yerel yönetimin rolü, turizm planlaması ve gelişiminin kolaylaştırıcısı, koordinatörü ve düzenleyicisi olarak önemlidir (Churugsa vd., 2007). Bundan dolayı hükümet Seferihisar’daki dalış okullarına teşviklerde bulunarak finansal açıdan desteklemelidir.

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılarak dalış eğitmenleri ile görüşmeler gerçekleştirilmiş olup bundan sonraki çalışmalarda Seferihisar’da yer alan diğer turizm sektörü paydaşları ve yerel halk dahil edilebilir. Ayrıca nicel araştırma yöntemleri tercih edilerek Seferihisar’da dalış yapan bireylerin demografik bilgiler ve motivasyonları ortaya çıkarılabilir. İlgili alanyazında Seferihisar dalış turizmine yönelik çok az çalışmaya rastlanmış olması nedeni ile bu çalışmanın teoriye katkısı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca yerel yönetimlerin ve devlet kurumlarının Seferihisar’da su altı dalış turizmini geliştirmek için izleyeceği politikalarda bu çalışmanın bulguları rol gösterici olabilir.

Kaynakça

- Akkoç, İ. T. (2018). *Tüplü dalış turizmine katılan turistlerin güdüleri ve ilgilenimleri: Türkiye üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Andarabi, F. F. (2012). *Cittaslow markasına sahip şehirlerde yerel halkın turizme yaklaşımı üzerine bir analiz: Seferihisar örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Arslan (2011, Nisan). Sualtı hukuku. IV. Ulusal Sualtı Hekimliği ve Hiperbarik Tıp Kurultayı'nda sunulmuş bildiri. İstanbul.
- Augustine, S., Dearden, P., ve Rollins, R. (2016). Are changing diver characteristics important for coral reef conservation?. *Aquatic Conservation: Marine and Freshwater Ecosystems*, 26(4), 660-673.
- Babazade, Ü. (2017). *Sualtı dalış turizmi paydaşları ile İzmir sualtı dalış turizmine yönelik bir swot analizi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur.
- Baş, T. ve Akturan, U. (2017). *Sosyal bilimlerde bilgisayar destekli nitel araştırma yöntemleri*, 3. Baskı, Ankara: Seçkin.
- Bentz, J., Lopes, F., Calado, H., ve Dearden, P. (2016). Understanding diver motivation and specialization for improved scuba management. *Tourism in Marine Environments*, 12(1), 35–49.
- Böyükkelhan, E. (2014). *Scuba dalışı yapan amatör sporcuların bu faaliyetlere katılmaya teşvik eden motivasyonel faktörlerin belirlenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Cesur, G., Can, İ.I., ve Aksöz, E. O. (2022). Bir Yörede Dalış Turizminin Değerlendirilmesi: Eskişehir Sakaryabaşı Bölgesi Örneği. *Uluslararası Global Turizm Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 13-36.
- Churugsa, W., McIntosh, A. J., ve Simmons, D. (2007). Sustainable tourism planning and development: Understanding the capacity of local government. *Leisure/Loisir*, 31(2), 453–473.
- Çulha, O., ve Gönül, E. (2019). Su Altı Dalış Motivasyonu: Demografik ve Deneysel Özellikler Bakımından Değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(4), 1271-1304.
- Çulha, O. ve Uşaklı, A. (2012, Haziran). Turistlerin su altı dalış motivasyonlarının belirlenmesi. Sualtı Değerleri ve Turizm Sempozyum'nda sunulmuş bildiri. Balıkesir.
- Davis, D., Harriott, V., MacNamara, C., Roberts, L., ve Austin, S. (1995). Conflicts in a marine protected area: scuba divers, economics, ecology and management in Julian Rocks Aquatic Reserve. *Australian Parks ve Recreation*, 31(1), 29-35.
- Davis, D., ve Tisdell, C. (1996). Economic management of recreational scuba diving and the environment. *Journal of environmental management*, 48(3), 229-248.
- Dearden, P., Bennett, B. ve Rollins, R. (2006). Implications for coral reef conservation of diver specialization. *Environmental Conservation*, 33(4), 353-363.
- Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Dalgıçlık Esasları Kılavuzu (2003). Ankara
- Dimmock, K. (2007). Scuba diving, snorkeling, and free diving. In *Water-based tourism, sport, leisure, and recreation experiences* (pp. 146-166). Routledge.
- Dimmock, K., Cummins, T., ve Musa, G. (2013). The business of scuba diving tourism. In G. Musa, ve K. Dimmock (Eds.), *Scuba diving tourism* (pp. 161–174). Abingdon, Oxon: Routledge.
- Dimmock, K., ve Musa, G. (2015). Scuba diving tourism system: A framework for collaborative management and sustainability. *Marine Policy*, 54, 52–58.
- Dimopoulos, D., Queiros, D., ve van Zyl, C. (2019). Sinking deeper: The most significant risks impacting the dive tourism industry in the East African Marine Ecoregion. *Ocean ve Coastal Management*, 181, 104897.
- Ditton, R. B., Osburn, H. R., Baker, T. L. ve Thailing C. E. (2002). Demographic, attitudes and reef management preferences of sport divers in offshore Texas waters. *ICES Journal of Marine Sciences*, 59, 186-191.

- Doğru, H., Çelik, B., ve Yılmaz, B. (2019). Dalış turizmi emniyeti: Risk faktörleri ve çözüm önerileri. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 30(3), 185-197.
- Edney, J. (2012). Diver characteristics, motivations and attitudes: Chuuk Lagoon. *Tourism in Marine Environments*, 8 (1-2), 7-18.
- Edney, J., ve Spennemann, D. H. (2014). Can artificial reefs reduce impacts on historic shipwrecks? Perceptions and motivations held by wreck divers. *Journal of the Australasian Institute for Maritime Archaeology*, 38, 93-110.
- Emang, D., Lundhede, T. H., ve Thorsen, B. J. (2017). The role of respondents' comfort for variance in stated choice surveys: Evidence from a scuba diving case. *Journal of Environmental Planning and Management*, 60(11), 1993–2012.
- Eren, E., Yıldırım, M. H., ve Adak, B. (2020). Dalış Turizmine Katılanların Destinasyon İmajı Algılarının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. Çanakkale Örneği. *Sivas Interdisipliner Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 26-35.
- Erkurt, O., ve Paker, S. (2014). Sualtı arkeoparkları ve deniz turizmi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi Dergisi*, 6(2), 131-144.
- Fuchs, G., Reichel, A. ve Shani, A. (2016). Scuba divers: The thrill of risk or search for tranquility. *Tourism Recreation Research*, 41 (2), 145-156.
- Geldenhuis, L. L., Merwe, P. V. D. ve Slabbert, E. (2014). Who is the scuba diver, who visits Sodwana Bay and why?. *South African Journal for Research in Sport, Physical Education and Recreation*, 36 (2), 91-104.
- Gerungan, A., ve Chia, K. W. (2020). Scuba diving operators' perspective of scuba diving tourism business in Nusa Penida, Indonesia. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 31, 100328.
- Giglio, V. J., Luiz, O. J., Chadwick, N. E., ve Ferreira, C. E. (2018). Using an educational video-briefing to mitigate the ecological impacts of scuba diving. *Journal of Sustainable Tourism*, 26(5), 782–797.
- Gülersoy, A. E. (2014). Seferihisar'da arazi kullanımının zamansal değişimi (1984-2010) ve ideal arazi kullanımı için öneriler. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (31), 155-180.
- Gülersoy, A. E., ve Gazanfer, K. (2022). Seferihisar İlçesi'ndeki Sürdürülebilir Kentleşme Dinamikleri Ve Çevre Sorunlarına Dünden Bugüne Bakarken, Yarını Unutmamak. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(Özel sayı), 171-216.
- Haddock-Fraser, J., ve Hampton, M. P. (2012). Multistakeholder values on the sustainability of dive tourism: Case studies of sipadan and perhentian islands, Malaysia. *Tourism Analysis*, 17(1), 27–41.
- Hasler, H., ve Ott, J. A. (2008). Diving down the reefs? Intensive diving tourism threatens the reefs of the northern Red Sea. *Marine Pollution Bulletin*, 56(10), 1788-1794.
- Hunt, C. V., Harvey, J. J., Miller, A., Johnson, V., ve Phongsuwan, N. (2013). The Green Fins approach for monitoring and promoting environmentally sustainable scuba diving operations in South East Asia. *Ocean ve Coastal Management*, 78, 35-44.
- Jentoft, S., Pascual-Fernandez, J. J., De la Cruz Modino, R., Gonzalez-Ramallal, M., ve Chuenpagdee, R. (2012). What stakeholders think about marine protected areas: Case studies from Spain. *Human Ecology*, 40(2), 185–197.
- Köşker, H. (2020). Van Gölü'nde Mikrobiyalit Dalış Turizmi. *Turizm Akademik Dergisi*. 7(1), 181-193.
- Kubaş, A., Altaş, D. ve Şapçı, B. (2006). Analysis of the motivation factors that affect the divers' diving place preferences by the ordinal logistic regression. *International Journal of Agriculture ve Biology*, 8 (1), 76-79.
- Lemke, L. ve Olech, L. (2011). Dive tourism. A. Papathanassis (Ed.), *The long tail of tourism: Holiday niches and thier impact on mainstream tourism* içinde (105-114). Gabler Verlang: Springer.

- Lucrezi, S., Saayman, M., ve van der Merwe, P. (2013). Managing diving impacts on reef ecosystems: Analysis of putative influences of motivations, marine life preferences and experience on divers' environmental perceptions. *Ocean & coastal management*, 76, 52-63.
- Meisel, C. ve Cottrell, S. (2004). Differences in motivations and expectations of divers in the Florida keys. Northeastern Recreation Research Symposium'da sunulmuş bildiri. Newtown Square, PA: U.S. Department of Agriculture, Forest Service, Northeastern Research Station.
- Mercan, Ş. O., Sünnetçioğlu, A., ve Uşak, E. (2021). Çanakkale ili dalış turizmi potansiyelinin incelenmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(3), 723-734.
- Meyer, L., Thapa, B. ve Gray, L. P. (2002). An exploration of motivations among scuba divers in North Central Florida. Northeastern Recreation Research Symposium'da sunulmuş bildiri.
- Miles, M. B., ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: an expanded sourcebook*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Moustakas, C. (1994). *Phenomenological research methods*. Thousand Oaks: Sage.
- Mundet, L. ve Ribera, L. (2001). Characteristics of divers at a Spanish resort. *Tourism Management*, 22 (5), 501-510.
- Musa, G. ve Dimmock, K. (2012). Scuba Diving Tourism: Introduction to the Special Issue, *Tourism in Marine Environments*, 8 (1-2): 1-5.
- Musa, G., Seng, W. T., Thirumoorthi, T., ve Abessi, M. (2011). The influence of scuba divers' personality, experience and demographic profile on their underwater behaviour. *Tourism in Marine Environments*, 7 (1), 1-14.
- Naidoo, P., Ramseook-Munhurrin, P., ve Li, J. (2018). Scuba diving experience and sustainability: An assessment of online travel reviews. *The Gaze: Journal of Tourism and Hospitality*, 9, 43-52.
- Ong, T. F., ve Musa, G. (2011). An examination of recreational divers' underwater behaviour 09.2022] Yasemin: by attitude-behaviour theories. *Current issues in Tourism*, 14(8), 779-795.
- Özbek, M. (2014). Turizm amaçlı su altı ve su üstü sportif faaliyetler: bugünü geleceği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi Dergisi*, 6(2), 27-48.
- Pabel, A. ve Coghlan, A. (2011). Dive market segments and destination competitiveness: A case study of the great barrier reef in view of changing reef ecosystem health. *Tourism in Marine Environments*, 7 (2), 55-66.
- Pascoe, S., Doshi, A., Th'eaud, O., Thomas, C. R., Schuttenberg, H. Z., Heron, S. F., ve Loper, C. (2014). Estimating the potential impact of entry fees for marine parks on dive tourism in South East Asia. *Marine Policy*, 47, 147-152.
- Rangel, M. O., Pita, C. B., Gonçalves, J. M. S., Oliviera, F., Costa, C. ve Erzini, K. (2014). Developing self-guided scuba dives routes in the Algarve (Portugal) and analysing visitors' perceptions. *Marine Policy*, 45, 194-203.
- Rose, P., Beeby, J. ve Parker, D. (1995). Academic rigour in the lived experience of researchers using phenomenological methods in nursing. *Journal of Advanced Nursing*. 21(6), 1123-1129. <https://doi.org/10.1046/j.1365-2648.1995.21061123.x>
- Sahil Güvenlik Komutanlığı (2021). *Dalışa giderken*. Erişim tarihi: 15.09.2022, https://www.sg.gov.tr/kurumlar/sg.gov.tr/komutanlik/yayinlar/DALISA-GIDERKEN-BROSURU_GUNCEL_06012022.pdf.
- Şevik, A. (2014). *Profesyonel Sualtı adamı (Sanayi Dalgıcı) olma yöntemlerinden "aday dalgıcılık" uygulamasının eksikleri, neden olduğu sektörel, bireysel sorunlar ve çözüm önerileri* (Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi), İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Strauss, A. L., ve Corbin, J. (1990). *Basics of qualitative research: grounded theory procedures and techniques*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Suardana, W. I. (2016). Motivation, satisfaction, trust and loyalty: An analysis of divers' behaviour. *International Journal of Multidisciplinary Educational Research*, 5 (4), 21-51.

- Tabata, R. S. (1992). Scuba diving holidays. R. S. Tabata, B. Weiler, ve C. M. Hall (Ed.), *Special interest Tourism* içinde (171-184). London: Belhavan Press.
- Tapsuwan, S., ve Rongrongmuang, W. (2015). Climate change perception of the dive tourism industry in Koh Tao Island, Thailand. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 11, 58–63.
- Todd, S., Anderson, L., Young, A. ve Anderson, D. (2002). Differences in motivations over time by level of development: An examination of pre/post adventure recreation experiences. Northeastern Recreation Research Symposium’da sunulmuş bildiri.
- Treeck, P., ve Schuhmacher, H. (1999). Mass diving tourism—a new dimension calls for new management approaches. *Marine Pollution Bulletin*, 37(8-12), 499-504.
- Tschapka, M. K. ve Kern, C. L. (2013). Segmenting adventure tourists: A cluster analysis of scuba divers in Eastern Australia. *Tourism in Marine Environments*, 9(3), 129-142.
- Türkel, İ. Ş., ve Gökdemir, S. (2021). Dalış turizmi kapsamında, Çanakkale Boğazı ve çevresinde bulunan batıkların bulunan batıkların dalış rotalarının belirlenmesi. *Turist Rehberliği Nitel Araştırmalar Dergisi* 2(1), 44-74.
- Türkiye Sualtı Sporları Federasyonu (2015). Donanımlı dalış. Erişim Tarihi: 15.09.2022, <https://tssf.gov.tr/donanimli-dalis/>.
- Uyarra, M. C., Watkinson, A. R. ve Cote, I. M. (2009). Managing dive tourism for the sustainable use of coral reefs: Validating diver perceptions of attractive site features. *Environment Management*, 43(1), 1-16.
- Van Manen, M. (1990). *Researching lived experience: human science for an action sensitive pedagogy*. Albany State University Press.
- Wong, K. K., Thirumorthy, T. ve Musa, G. (2013). Scuba diving motivation. G. Musa ve K. Dimmock (Ed), *Scuba diving tourism: contemporary geographies of leisures, tourism and mobility* içinde (107-116). London and New York: Routledge.
- Wongthong, P., ve Harvey, N. (2014). Integrated coastal management and sustainable tourism: A case study of the reef-based scuba dive industry from Thailand. *Ocean ve Coastal Management*, 95, 138–146.
- Wormald, S. (2022). The best dive sites in the world, Erişim Tarihi: 07.09.2022. <https://blog.padi.com/the-10-best-dive-sites-in-the-world/>.
- Yarmacı, N., Keleş, M. Ç., ve Ergil, B. (2017). Su altı dalış turizminin mevcut durumu, sorunları ve geliştirilmesine yönelik öneriler: Kaş örneği. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 66-87.
- Yarwasky, L. ve Furst, D. M. (1996). Motivation to participate of divers with and without disabilities. *Perceptual and Motor Skills*, 82 (3), 1096-1098.
- Yaşar, O. (2011). Underwater Diving Tourism on The Coasts of The Gulf of Saros. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks ZFWT*, 3(1), 33-55.